

ב"ה, גליון לב אייר תשכ"ז

וועד העולמי לזכות את הרבים

כל אחד יקבל על עצמו להחזיר בתשובה לכל הפחות מאה אנשים,
על ידי שיורה לו הדרך האמת ולהוציאו מקליפות הערב רב נזכה להגאולה שלימה בב"א
ירושלים עיה"ק תובב"א

ארגון מיוחד שהוא מדריך ומורה דרך למזכי הרבים להרבות כבוד שמים

כה

מעלות המזכה רבים

ידוע עבור הדרכה כראוי זוכה לנצח במלחמה היפך משום שריה כאילים שלא הדריכו את דורם מש"ה וילכו בלא כח לפני רודף, והדרכה נקרא יד, כפירש"י ע"פ אזלת יד, ותנן באבות משה זכה וזיכה את הרבים. וזהו אפשר כוונת (סי' כ"א פסוק ל"ד) ויאמר ד' אל משה אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו, בידך דייקא עבור טוב הדרכתך דבר זה יגרום לך שתנצח אותו, וזהו "בידך" נתתי "אותו" ואת כל עמו מפרש הרמז בר"ת "ושם" דרך "אראנו" בישע [נ] מתחלף בד'.

(במדבר תקצט)

הכתוב אומר יאמר בספר מלחמות ד', בזכות לימוד תורה ד איש מלחמתו. ובזה אפשר לפרש כוונת (יהושע סי' יו"ד פסוק י"ב) שמש בגבעון "דום" וירח "בעמק" אילון מפרש הרמז בר"ת "ושם" דרך "אראנו" בישע "אלקים ויהושע למד תורה לרבים, מש"ה זכה לכך.

וזהו אפשר כונת (דניאל סי' י"א פסוק ל"ג) "ומשכילי" עם "יבינו" לרבים, שידריכו את אנשי דורם כראוי וכנכון, עי"כ יסבב מה שמפרש הרמז בר"ת "ובן" עולה "לא יעננו".

(במדבר תר)

כו

תואר התוכחה

משום שאחז"ל תוכחה שאינה עריבה לשומעיהם כאילו חלב ודבש מעורבים זה בזה מוטב לו שלא אמרה, א"כ הת"ח האמתי כשירצה לדרוש תורה ותוכחה ברבים ורצונו שיהיו דבריו נשמעים וימצא חן אצל השומעים, אזי יבחר בד"ת כאלה שהן המה ראויים לאומרם והמה בבחינות דבש וחלב, ואז יועילו דבריו ויכנסו באזני השומעים. בזה אפשר לפרש כוונת (עמוס סי' ז' פסוק י"ב) מש"ה נקרא הנביא "חס ושלום" זה, משום נוטריקון שלו הוא "זבת" חלב "ודבש" הוא, לרמז שתוכחתו צריך שיהי' בדרך פשרה ויערב דבש שהוא דין עם חלב שהוא רחמים.

(במדבר תרא)

ובזה אפשר נמי לפרש כוונת (פסוק ד' מלכים א' סי' ב') אם ישמרו בניך את דרכם ללכת לפני באמת, גמ"ח נקרא דרך, תוכחה מכונה הליכה, הכוונה בניך, בוניך, הן המה המדריכים אם ירצו להוכיח ולהמשיך לבכם בדבריהם הנעימים אזי "באמ"ת מפרש הרמז בנוטריקון "מישרים" תשפטו "בני אדם, ענין תוכחתם יהי" תמיד על דרך פשרה, והיינו כדבש וחלב המעורבים זה בזה.

(במדבר תרב)

כז

והסירותי את לב האבן שלא רציתם לשמוע לדברי תוכחה מעלות לשמוע תוכחה

עיין (יחזקאל סי' ל"ו פסוק כ"ו) "והסירותי את לב האבן מפרש הרמז בר"ת "ולמלמדי לא"ה טיתי "אזני, וגם ר"ת "אולת" הוא "לו" וכלימה, דבר זה והסירותי, אלא יהיו אוהבים תוכחה, מש"ה יומתק הסמיכות "ורוח" חדשה "אתן" בקרבכם מפרש הרמז בר"ת "חכמה" ומוסר "אוילים" בזו, עתה אתן להם רוח חדשה שיהי' אוהבים לשמוע מוסר.

(במדבר תרג)

כח

ע"י שיש לצדיק מתנגדים יזכה ביותר להגדיל תורה להאדירה (מהצריכות שיהי' לצדיק מתנגדים)

איתא (בהנהגות ישרות) ע"י שיש לצדיק מתנגדים זוכה יותר להדריך ולזכות את הרבים. בזה אפשר לפרש כוונת (המסורה, סי' א' פסוק נ') הפקד את הלויים, הפקד עליו רשע, משום שההתמנות של הלויים הי' על משכן העדות היא בהמ"ד להרביץ תורה בישראל ולזכותם ביראת שמים. מש"ה מהצריכות הוא שגם הפקד עליו רשע שיהי' להם מתנגדים, ועי"כ יזכה ביותר להגדיל התורה ולהאדירה. עיין (תהלים סי' ק"ט פסוק ו' מצודות), לקטרג עליו.

(במדבר ע)

כט

משה ניצח במלחמה בגלל זכות זיכוי הרבים מעלות המזכה רבים

ידוע עברו הדרכה כראוי זוכה לניצח במלחמה היפך משום שריה כאילים שלא הדריכו את דורם מש"ה וילכו בלא כח לפני רודף, והדרכה נקרא יד, כפירש"י ע"פ אזלת יד, ותנן באבות משה זכה וזיכה את הרבים. וזהו אפשר כוונת (סי' כ"א פסוק ל"ד) ויאמר ד' אל משה אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו, בידך דייקא עבור טוב הדרכתך דבר זה יגרום לך שתנצח אותו, וזהו "בידך" נתתי אותו "ואת כל עמו מפרש הרמז בר"ת "ושם" דרך אראנו "בישע נ" מתחלף בד'.

(במדבר תקצט)

ל

יהושע ניצח במלחמה בגלל זיכוי הרבים

הכתוב אומר יאמר בספר מלחמות ד', בזכות לימוד תורה ד' איש מלחמתו, ובזה אפשר לפרש כוונת (פסוק י"ב יושיע סי' יוד) שמש בגבעון "דום" ו"ירח" בעמק "אילון מפרש הרמז בר"ת "ושם" דרך "אראנו" בישע "אלקים ויהושע למד תורה לרבים, מש"ה זכה לכך.

וזהו אפשר כוונת (פסוק ל"ג דניאל סי' י"א) "ומשכילי" עם "יבינו" לרבים, שידריכו את אנשי דורם כראוי וכנכון, עי"כ יסובב מה שמפרש הרמז בר"ת "ובן" עולה "לא יעננו".

(במדבר תר)

לא

תוכחת מוסר למנהיגים יראי ה' באמת ותלמידי חכמים גדולים שלכם נכון עם ה' בלא ראייה' שיעזבו דאגת עצמם בעבודת ה' ובלימד התורה ויהי' ממזכי הרבים.

איתא במדרש יאר ד' במאור תורה, ועל ויחונך, יתן בכס דעת שתהיו חוננים זה את זה, ומרחמים זה את זה, ומסתבר שכוונת חוננים הוא בדבר הלמד מענינו, דהיינו שילמדו תורה לרבים, שישגיחו על ההמון עם ד' בכל כוחם ללמד דרכי ד' ויראתו, ואיתא במדרש המלמד תורה ברבים לש"ש הקב"ה נותן בו חכמה, דעה, בינה והשכל. וזהו כוונת המשך הפסוק משום ויחונך, תזכה יאר ד' פניו.

מכאן תוכחה לכמה מנהיגים שהמה יראי ד' באמת ות"ח גדולים שלכם נכון עם ד' בלא רמי', ועם כל זאת יצרו הסיתם להיות צרי עין שלא לבלות זמן אפילו רגע כמימרי' משקידות תורתם ועבודתם עתמימה - ואומר להם בהסתתו שחיך קודמין שאותו זמן שאתה מבטל להדריך וללמוד להמון עם, אתה צריך לעצמך למלאות נפשך כי תרעב, הלא מלאכת התורה מרובה ורחבה מצותך מאד - ולא אתה בן חורין להבטל ממנו, ללמוד לגמור ולסבור ש"ס ופוסקים, ועי"כ כעת במקום גדולים תעמוד, משא"כ אם תבטל זמנך היקר להיות ראש לשועלים וללמוד ולהדריך לקטנים ממך, לאיזה תכלית תגיע ומה יהי' בסופך, אבל לא זו הדרך האמת, כי עבור להרבות עבדי ד' ולהגדיל התורה ולהאדירה, ראוי ונכון הוא לקצר לנפשו כי הלכה פסוקה הוא עבור מצוה רבה אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חבירך, ואין לך מצוה רבה יותר מזו ללמד לעם ד' דרכי התורה והיראה, ואיך יהי' עובדי השם ומקיימי מצותיו, שהרי כ"כ ספון וחשוב הדבר הזה עד שאחז"ל המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו, ומזקנים נתבונן מה עשואבות העולם, שאברהם אבינו ע"ה כמה זמן זמנים ביטל להיות הלוחך ושוב הלוחך ונסוע, וגם נטע אשל עבור שיתרבה כבוד שמו יתעלה, וכן שמורל ודוד ויושפט ויחזקיה', ואיך טועם המהלנטות מדרך האמת בזה, והעלם יעלימו מלהשגיח על תלמידיהם איך הם דרכיהם בעניני קיום המצות, בעניני תפילה וברכות, בעניני הרחקות מידות רעות, ואחרון הכביד בענין שמירות פה ועינים והרהור הלב, מענין חטאת נעורים שהוא רגיל ושכיח היזיקא, וסימן לדבר הקישוט והסלסול - כי כדרך שבא לראות כך בא לראות - ואיך הוא דרכם בענין התמדת לימוד התורה, ואם מחבקים גם חיק נכרים ללמוד חכמות זכות, ומכש"כ שמגודל התמדתם בתורה, מסתעף שממעטים להשגיח ולהדריך אנשי עירם שיהיו כל דרכיהם ותהלוכות ביתם על פי משפטי התורה וחוקותיה', הגם שהמון עם הוא מלא שגיאות, ועל כל אלה הסיתם יצרו לומר לא פעלתי און, כי ת"ת כנגד כולם, איך שגו ברואה, הלא נחת רוח של הקב"ה הוא ישמח ד' במעשיו - ובידם הוא ע"י השגחה בעין פקיהא

והדרכה באמת להיות לוקח נפשות חכם, כי המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא, ובאברהם נאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן, והלא תלמוד רק גדול שמביא לידי מעשה, איך יניחו העיקר עבור לתפוש הטפל.

(במדבר קמו)

יז

אימתי מתברך בהשגות התורה כשקיצר לנפשו עבור להדריך אחרים

ולחנ"ל שהלומד תורה ברבים לש"ש הקב"ה נותן בו ח"ב"ד"ו. אפשר נמי לפרש כוונת (משלי סי' כ"ב פסוק ט') טוב עין הוא יבורך (מנהיג נקרא עין) אימתי יזכה לזאת שיברך בהשגות התורה אז דייקא אם קיצר לנפשו ונתן מלחמו לדל, עבור להדריך אחרים מבטל עצמו מתורתו הנקרא לחם, וזהו נתן מלחמו דייקא לדל.

(במדבר תרפה)

יח

(מעלות המזכה רבים)

כמו שאחז"ל פנחס זה אלי' והסביר (רע"ב מספורנו) ששילם לו ד' מדה במדה הוא גרם בקנאתו אל ד' אריכות ימים לדורו שלא מתו במגפה, מש"ה נתארכו ימיו. כן אפשר לומר על (סימן י"ג פסוק כ') היש בה עץ שאחז"ל (פ"ק דבתרא) שמגין על דורו כעץ, ומכפר עליהם בהדרכתו, מש"ה ראוי לו נמי אריכות ימים משום שגרם להם בהדרכתו הטובה יראת ד' תוסיף ימים. וזהו אפשר כוונת מחז"ל היש בה עץ ששנותיו ארוכות כעץ א"כ שני מחז"ל ארוכות כעץ, ומגין כעץ, תלויים זה בזה.

(במדבר שע)

יח

מנהיג גם כשכבר כלו שני חייו הקצובים לו מאריכין לו שנותיו עבור טובת דורו

א"נ למה ששמעתי (ממורי הגאון זללה"ה) מנהיג ומדריך את דורו הגם שכבר כלו שני חייו הקצובים לו, אפ"ה מאריכין לו שנותיו עבור טובת דורו. א"כ כוונת שני מחז"ל אחת הוא משום שמגין על דורו להדריכם מש"ה שנותיו ארוכות כעץ, עבור טובת דורו ולא משום שילם שכר מדה במדה.

(במדבר שעא)

יט

הטורה ללמד תורה לאחרים שכרו אריכות ימים

על (פסוק ל"א סי' ט"ו) כי דבר ד' בזה, אחז"ל זה הלומד תורה ואינו מלמדו לאחרים וענשו תכרת הנפש ההוא, מעתה מסתבר הטורה ללמד תורה לאחרים שכרו אריכות ימים. ובזה אפשר לפרש כוונת (משלי סימן ד' פסוק כ"ב) כי חיים הם למוציאיהם, היינו למוציאיהם מרשותם לרשות אחרים דהיינו שמשתדל ללמד תורה לרבים, אזי שכרו לזכות לחיים.

(במדבר שעב)

כ

ברכה לראש משביר שמלמד תורה לאחרים

אחז"ל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, וגם בכחו לבטל גזירות ד', כמו שפירש"י על (פסוק י"ט ירמי' סי' ט"ו) ואם תוציא יקר מזולל כפי תהי'. בזה אפשר לפרש כוונת (דניאל סי' י"א פסוק ל"ג), "ומשכילי" עם "יבינו" לרבים, ועי"כ יסובב מה שמפרש הרמז בר"ת "ולא" יוסיפו "לדאבה" עוד, שלא תבוא חטא על ידם, וגם מפרש הרמז בר"ת "ומלין" לצד "עילאה" ימלל, בכחו לבטל גזרות הקב"ה, לכאורה נראה כמו חירוף וגידוף שאמר משה נראה דבר מי יקום, אבל להנ"ל א"ש.

(במדבר שעד)

כא

גודל שכר המחזיר בתשובה

ז"ל (הזוהר פ' תרומה דף קכ"ח ע"ב) תא חזי כל מאן דאחיד בידא דחייבא ותב לגביה למשביק ארחא בישא גרים לאכפייא. סט"א, וגרים דאסתלק קוב"ה ביקריה וגרים לקיימא כל עלמא בקיומא דלעילא ותחא, וכל מארי דינין לא יכלין למידן ביה, עאל בתליסר תרעו ולית מאן דימחי' בידי' עכ"ל. בזה אפשר לפרש כוונת (תהלים סי' ט"ז פסוק א') שמרני אל כי חסיתי בך, מאחר שהייתי מרכבה למידת החסד, משום דדוד זכה גם ללמד לאחרים, וזהו כי חסיתי בך, תחת מידת החסד מש"ה שמרני, כזוהר הנ"ל, שנכפפים כל הדינים, וזהו תכלין לפירש"י מכתם, משמעו לשון עטרה, משום שדבר זה שהי' משתדל ללמד לאחרים, עי"כ זכה לעטרה שלא יהיו דינין שולטין עליו.

(במדבר שעה)

כב

תפקיד המדריך והמנהיג הדור

מעשה כל מנהיג ישראל באמת צריך להיות לו תמיד עינא פקיא להשגיה על דרכיהם ומעשיהם איך ובמה ובאיזה אופן יהי' ביכולתו להנחותם על מי מנוחות התורה, ודואג עבורם להועילם ולהטיבם בעניני קיום המצות וחושב מחשבות לזכותם בכל עניני משמרת מאזהרות התורה, וכמה תפילות בבחינות עתר שופך על זה לד' שיעזרהו ויאמצהו שיהי' בכחו לבצע דברים האלו, ואז אם דברי התוכחה דברי כבושים ממקור קדוש יצאו ונובעים ממעין טהור מן לב הדבק בד' בבחינות אשרי איש שלא ישכחך שלא לבד דרכיו, אלא כל אורחותיו ותנועותיו המה כליל לד', וכל תכלית מגמות תוכחתו יהי' שיתרומם הדרת גאון עוזו ויתרבה כבוד התורה עי" שישוכו בנים לאביהם שבשמים.

(במדבר שעה)

כג

אחיי' מפני שאספר מעשי י"ה ללמד לאחרים

אחז"ל הלומד תורה ברבים לש"ש הקב"ה נותן בו חכמה בינה דעה והשכל, וזהו אפשר כוונת (פסוק י"ז תהלים סימן קי"ח) אחי' ואספר מעשי י"ה אספר הוא פועל יוצא, ללמד לאחרים מש"ה "א"ח"י"ה מפרש הרמז בנוטריקין "העבר" חרפתי "אשר" יגורתי, רעבון תורה, נקרא חרפה.

(במדבר שעו)

כד

ע"י שזכה דוד ללמד תורה לרבים היה בידו כח מיוחד לדרוך קשת ולנצח במלחמה.

שם (סימן ח"י פסוק ל"ה) מלמד ידי למלחמה מלחמתו של תורה, שזכה דוד ללמד תורה לרבים ועי"כ הי' כח בידו, לדרוך קשת, קשת כזה שאין ביד האדם אחר כח לדורכם.

(במדבר שעז)

ובזה שהמלמד תורה לרבים זוכה לנצחון מלחמה, אפשר נמי לפרש כוונת (סי' ל"א פסוק ג') החלצו מאתכם אנשים לצבא לתת נקמת ד' במדין "נ"ק"מ"ת מפרש הרמז בנוטריקון "קח"נא "מפיו"תורה, כמחז"ל הלומד תורה ברבים לש"ש הקב"ה נותן בו חבד"ו.

(במדבר שעח)

כה

מעלות המזכה רבים

ידוע עבור הדרכה כראוי זוכה לנצח במלחמה היפך משום שריה כאילים שלא הדריכו את דורם מש"ה וילכו בלא כח לפני רודה, והדרכה נקרא יד, כפירש"י ע"פ אזלת יד, ותנן באבות משה זכה וזיכה את הרבים. וזהו אפשר כוונת (סי' כ"א פסוק ל"ד) ויאמר ד' אל משה אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו, בידך דייקא עבור טוב הדרכתך דבר זה יגרום לך שתנצח אותו, וזהו "בידך" נתתי "אותו" ואת כל עמו מפרש הרמז בר"ת "ושם" דרך "אראנו" בישע [נ' מתחלף בד'].

(במדבר תקצט)

הכתוב אומר יאמר בספר מלחמות ד', בזכות לימוד תורה ד איש מלחמתו. ובהו אפשר לפרש כוונת (יהושע סי' יו"ד פסוק י"ב) שמש בגבעון "דום" וירח "בעמק" אילון מפרש הרמז בר"ת "ושם" דרך "אראנו" בישע "אלקים ויהושע למד תורה לרבים, מש"ה זכה לכך.

וזהו אפשר כוונת (דניאל סי' י"א פסוק ל"ג) "ומשכילי" עם "יבינו" לרבים, שידריכו את אנשי דורם כראוי וכנכון, עי"כ יסבב מה שמפרש הרמז בר"ת "ובן" עולה "לא יעננו".

(במדבר תר)

כו

תואר התוכחה

משום שאחז"ל תוכחה שאינה עריבה לשומעיהם כאילו חלב ודבש מעורבים זה בזה מוטב לו שלא אמרה, א"כ הת"ח האמתי כשירצה לדרוש תורה ותוכחה ברבים ורצונו שיהיו דבריו נשמעים וימצא חן אצל השומעים, אזי יבחור בד"ת כאלה שהן המה ראויים לאומרם והמה בבחינות דבש וחלב, ואז יועילו דבריו ויכנסו באזני השומעים. בזה אפשר לפרש כוונת (עמוס סי' ז' פסוק י"ב) מש"ה נקרא הנביא "ח"ו"זה, משום נוטריקון שלו הוא "זבת" חלב "ודבש" הוא, לרמז שתוכחתו צריך שיהי' בדרך פשרה ויערב דבש שהוא דין עם חלב שהוא רחמים.

(במדבר תרא)

ובזה אפשר נמי לפרש כוונת (פסוק ד' מלכים א' סי' ב') אם ישמרו בניך את דרכם ללכת לפני באמת, גמ"ח נקרא דרך, תוכחה מכונה הליכה, הכוונה בניך, בוניך, הן המה המדריכים אם ירצו להוכיח ולהמשיך לבכם בדבריהם הנעימים אזי "באמ"ת מפרש הרמז בנוטריקון "מישרים" תשפטו "בני אדם, ענין תוכחתם יהי' תמיד על דרך פשרה, והיינו כדבש וחלב המעורבים זה בזה.

(במדבר תרב)

כז

והסירותי את לב האבן שלא רציתם לשמוע לדברי תוכחה מעלות לשמוע תוכחה

עיינן (יחזקאל סי' ל"ו פסוק כ"ו) "והסירותי את לב האבן מפרש הרמז בר"ת "ולמלמדי לא"ה טיתי "אזני, וגם ר"ת "אולת" הוא "לו" וכלימה, דבר זה והסירותי, אלא יהיו אוהבים תוכחה, מש"ה יומתק הסמיכות "ורוח" חדשה "אתן" בקרבכם מפרש הרמז בר"ת "חכמה" ומוסר "אוילים" בזו, עתה אתן להם רוח חדשה שיהי' אוהבים לשמוע מוסר.

(במדבר תרג)

כח

ע"י שיש לצדיק מתנגדים יזכה ביותר להגדיל תורה להאדירה (מהצריכות שיהי' לצדיק מתנגדים)

איתא (בהנהגות ישרות) ע"י שיש לצדיק מתנגדים זוכה יותר להדריך ולזכות את הרבים. בזה אפשר לפרש כוונת (המסורה, סי' א' פסוק נ') הפקד את הלויים, הפקד עליו רשע, משום שההתמנות של הלויים הי' על משכן העדות היא בהמ"ד להרביץ תורה בישראל ולזכותם ביראת שמים. מש"ה מהצריכות הוא שגם הפקד עליו רשע שיהי' להם מתנגדים, ועי"כ יזכה ביותר להגדיל התורה ולהאדירה. עיינן (תהלים סי' ק"ט פסוק ו' מצודות), לקטרג עליו.

(במדבר ע)

כט

משה ניצח במלחמה בגלל זכות זיכוי הרבים מעלות המזכה רבים

ידוע עברו הדרכה כראוי זוכה לניצח במלחמה היפך משום שריה כאילים שלא הדריכו את דורם מש"ה וילכו בלא כח לפני רודף, והדרכה נקרא יד, כפירש"י ע"פ אזלת יד, ותנן באבות משה זכה וזיכה את הרבים. וזהו אפשר כוונת (סי' כ"א פסוק ל"ד) ויאמר ד' אל משה אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו, בידך דייקא עבור טוב הדרכתך דבר זה יגרום לך שתנצח אותו, וזהו "בידך" נתתי אותו "ואת כל עמו מפרש הרמז בר"ת "ושם" דרך אראנו "בישע" נ' מתחלף בד'.

(במדבר תקצט)

ל

יהושע ניצח במלחמה בגלל זיכוי הרבים

הכתוב אומר יאמר בספר מלחמות ד', בזכות לימוד תורה ד' איש מלחמתו, ובזה אפשר לפרש כוונת (פסוק י"ב יושיע סי' יוד) שמש בגבעון "דום" ו"ירח" בעמק "אילון מפרש הרמז בר"ת "ושם" דרך "אראנו" בישע "אלקים ויהושע למד תורה לרבים, מש"ה זכה לכך.

וזהו אפשר כוונת (פסוק ל"ג דניאל סי' י"א) "ומשכילי" עם "יבינו" לרבים, שידריכו את אנשי דורם כראוי וכנכון, עי"כ יסובב מה שמפרש הרמז בר"ת "ובן" עולה "לא יעננו".

(במדבר תר)

לא

תוכחת מוסר למנהיגים יראי ה' באמת ותלמידי חכמים גדולים שלכם נכון עם ה' בלא ראייה' שיעזבו דאגת עצמם בעבודת ה' ובלימד התורה ויהי' ממזכי הרבים.

איתא במדרש יאר ד' במאור תורה, ועל ויחונך, יתן בכס דעת שתהיו חוננים זה את זה, ומרחמים זה את זה, ומסתבר שכוונת חוננים הוא בדבר הלמד מענינו, דהיינו שילמדו תורה לרבים, שישגיחו על ההמון עם ד' בכל כוחם ללמד דרכי ד' ויראתו, ואיתא במדרש המלמד תורה ברבים לש"ש הקב"ה נותן בו חכמה, דעה, בינה והשכל. וזהו כוונת המשך הפסוק משום ויחונך, תזכה יאר ד' פניו.

מכאן תוכחה לכמה מנהיגים שהמה יראי ד' באמת ות"ח גדולים שלכם נכון עם ד' בלא רמי', ועם כל זאת יצרו הסיתם להיות צרי עין שלא לבלות זמן אפילו רגע כמימרי' משקידות תורתם ועבודתם עתמימה - ואומר להם בהסתתו שחיך קודמין שאותו זמן שאתה מבטל להדריך וללמוד להמון עם, אתה צריך לעצמך למלאות נפשך כי תרעב, הלא מלאכת התורה מרובה ורחבה מצותך מאד - ולא אתה בן חורין להבטל ממנו, ללמוד לגמור ולסבור ש"ס ופוסקים, ועי"כ כעת במקום גדולים תעמוד, משא"כ אם תבטל זמנך היקר להיות ראש לשועלים וללמוד ולהדריך לקטנים ממך, לאיזה תכלית תגיע ומה יהי' בסופך, אבל לא זו הדרך האמת, כי עבור להרבות עבדי ד' ולהגדיל התורה ולהאדירה, ראוי ונכון הוא לקצר לנפשו כי הלכה פסוקה הוא עבור מצוה רבה אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חבירך, ואין לך מצוה רבה יותר מזו ללמד לעם ד' דרכי התורה והיראה, ואיך יהי' עובדי השם ומקיימי מצותיו, שהרי כ"כ ספון וחשוב הדבר הזה עד שאחז"ל המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו, ומזקנים נתבונן מה עשואבות העולם, שאברהם אבינו ע"ה כמה זמן זמנים ביטל להיות הלוחך ושוב הלוחך ונסוע, וגם נטע אשל עבור שיתרבה כבוד שמו יתעלה, וכן שמורל ודוד ויושפט ויחזקיה', ואיך טועם המהלנטות מדרך האמת בזה, והעלם יעלימו מלהשגיח על תלמידיהם איך הם דרכיהם בעניני קיום המצות, בעניני תפילה וברכות, בעניני הרחקות מידות רעות, ואחרון הכביד בענין שמירות פה ועינים והרהור הלב, מענין חטאת נעורים שהוא רגיל ושכיח היזיקא, וסימן לדבר הקישוט והסלסול - כי כדרך שבא לראות כך בא לראות - ואיך הוא דרכם בענין התמדת לימוד התורה, ואם מחבקים גם חיק נכרים ללמוד חכמות זכות, ומכש"כ שמגודל התמדתם בתורה, מסתעף שממעטים להשגיח ולהדריך אנשי עירם שיהיו כל דרכיהם ותהלוכות ביתם על פי משפטי התורה וחוקותיה', הגם שהמון עם הוא מלא שגיאות, ועל כל אלה הסיתם יצרו לומר לא פעלתי און, כי ת"ת כנגד כולם, איך שגו ברואה, הלא נחת רוח של הקב"ה הוא ישמח ד' במעשיו - ובידם הוא ע"י השגחה בעין פקיהא

והדרכה באמת להיות לוקח נפשות חכם, כי המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא, ובאברהם נאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן, והלא תלמוד רק גדול שמביא לידי מעשה, איך יניחו העיקר עבור לתפוש הטפל.
(במדבר קמו)

בו יבואר: שעל ידי זיכוי הרבים זכו לאריכות ימים ועשירות ועוד.

א

היהודי הק' מפשיסחה זצ"ל זכה לאריכות ימים על ידי זיכוי הרבים למרות מחלתו האנושה שהרופאים לא נתנו לו תקוה לחייו.

בזמן שהיה "היהודי" הקדוש מפשיסחה זצ"ל אצל רבו "החווה מלובלין" זצ"ל, חלה פעם אחת במחלה קשה, והלך בנו של "היהודי" אל החווה לבקש ממנו שיתפלל בעדו לרפואה שלימה. ואמר החווה מלובלין: כתוב: "שלח לך אנשים ויתורו" - שלפעמים כשרואים בשמים אדם מישראל כבר גמר כל עבודתו שהיה לו לעשות בעולם הזה, וכבר תיקן כל מה שהיה מוטל עליו לתקן, אז הקב"ה שולח אליו אנשים שיסתופפו בצלו, ויסעו אליו לתור את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו, וע"י כך תהיה לו לאדם זה עבודה חדשה - לתקן את בני-ישראל, ולהורות להם הדרך הישרה והרצויה, ובזה יוכל להוסיף עוד לחיות בעולם הזה.
וכן היה: תיכף נתפא "היהודי" וחזר לבריאותו, ומיד התחילו נוהרים אליו רבים מישראל והלכו לאורו, ונעשה רבן של ישראל.

ב

מן השמים פוסקין אריכות ימים ושנים כדי לזכות הרבים.

מעשה נורא שאירע עם בעל שיבולי הלקט שכבר היה גוסס והוסיפו לו ימים ושנים בבית דין של מעלה מטעם שעוד לא-ל ידו לזכות הרבים.
וזה תוכן דברי הקב הישר (לעמבערג, '468, פרק י"ח) מביא "מה שהעיד על עצמו הרב החסיד מוהר"ר אברהם בעל המחבר שיבולי הלקט [על התורה] בהקדמת ספרו וז"ל:
אמר הכותב אזכור כאן נפלאות שעשה ה' עמדי בעת עברו עלי תלאות בימי חליי. חליתי על ערש דוי, ומרוב כאבי, לא עליכם, שוממתי, אמרתי פקדתי יתר שנותי, רבו עלי מכאובים עד שרחקו ממני קרובי, כי הייתי למשא לבני ביתי, והמו מעי בי, ולבי יחיל בקרבי בזכרי אורחא רחיקא קלילא זוודאי. ועומדים עלי לשמור יציאת נשמתי, באשר ראו בי שנתקרו אברי ובשרי, ובאתי עד הגסיסה ועד שערי המיתה. העומדים עלי דחקו חוצה את אשתי וזרעי, וגם שאר הקרובים, שראו אותי בסימני מיתה, בדרך צאת הנשמה מהגוף, לפני נשתינו. וה' ברחמיו יסור יסרני, ולמות לא נתנני, ולא בזכותי רק בזכות אבותי הקדושים. ובמראה ראיתי בעיני, אדם קצר עומד לפני, ונר דלוק בידו, ובהרף עין התחיל לכבות, וחזר ודלק מהר לעיני. ואמרתי: בתחילה יגיד לי אדוני, מה זה שאתה עושה לפני בנר הזה? והשיב האיש: הנר רמז לנשמה דולק, בעבור שימי חיך כבר עברו וכו', ורמזתי לך, הנה כאשר מהר חזר לדלוק כך מהרה תהיה לך רפואה. וזה שהראתיך באותותי, וידוע תדע, שהיו במשפט שלך מימינים ומשמאילים, ושקלו במאזנים זכיות שלך. ובאתי לבשרך, שהא-ל הרחמן הוסיף ימים על ימך, ואמר למלאך המות הרף ירך, כי עוד לאל ידו לזכות את הרבים

וכו'. וזה מעשה היה ג' ימים קודם חג השבועות, וכאשר פתר לי כך היה, שביום א' דחג השבועות הלכתי לבית הכנסת, וממש נעשיתי בריה חדשה, ומיד אזרתי כגבר חלצי, קמתי על משמרת הקודש לחבר פירוש על התורה ונביאים וכתובים, וקראתי לחיבור שיבולי הלקט עכ"ל.

(והנה מביא ר' אברהם בן הגר"א בספרו רב פעלים, ווארשא, 498', עמוד 06, כדברים האלה: "וגם א"א מו"ר החסיד נר"ו נמשך בזה כמה ימים, וסיפר שאחד למד עליו זכות, שהיה עדיין רך בשנים, ויכול לתקן בעולם ופטרורה, ובבואו שמעו העומדים סביב לו, איך הוא מדבר עם שר האש ושרי מעלה").

מעשיות כאלה מגדולים, שנשתקעו בשינה בחלים, וכשנתעוררו ספרו מה שחזו בעולם העליון, (עיין פסחים ג' ע"א ובבא בתרא י' ע"ב ר"ה י"ז ע"א במעשה דיוסף בריה דר' יהושע. ועיין גם כן רות רבה, פרשה ג' ד"ה: זה שאמר הכתוב קטון וגדול שם הוא וכו', ר' מיאשא בר בריה דר' יהושע נשתקע שלשה ימים בחוליו וכו': זוהר מ"ג דף ר"ד ע"ב ד"ה: ר"א היה אזיל וכו' ד"ה: רבי כרוספדאי חלש וכו'. ובראשית חכמה, אמשטרדם, תקל"ו, בפרק חופת אליהו רבה, שער שלשה, וכן בשלשה ספרים נפתחים מאת שמואל שענבלום, לעמבערג, 778', דף כ"ח ע"א אות כ"ה בשנויים. ובעל החרדים בספרו בשם רבינו יצחק דמן עכו. "מעשה היה ברב רבינו יוסף גיקטילייא, חלה עד קרוב למיתה, ונים ולא נים, תור ולא תור, ראה שני אנשים שוקלים עוונותיו וזכותיו במאזנים, שקולין שוה בשוה, מיד נתעורר ונתחזק ושקל התפילין ושם אותם ומיד התחיל להרפא, ועלה ממות לחיים, כי הכריע כף זכות" (חרדים לעמבערג, 958', דף ז' ע"א בסוף העמוד).

ובשבחי הבעש"ט חמוש"ד נאמר בהקדמת הכותב: "כי בימים קדמונים אירע לפעמים שוכבים בגויעה שקורין הינערבעט, וכשקמו וחיו היו מספרים מהנוראות שראו בעולם העליון, וכמו שנזכר בגמרא וכו'". ועל דבר ה"הינערבעט" או "הינרפלעט" עיין בספר התורה והחיים מאת ר' מ. גידעמאן העתקת א. ש. פריעדבערג, ווארשא, תרנ"ז, חלק ראשון, עמוד 471 הערה 5.

ועל השאלות ששואלין את הנפטרין כשהם באים לפני בית דין של מעלה עיין שבת דף ל"א ע"א ותוספות קדושין דף מ' ע"ב ד"ה: אין תחלת דינו של אדם וכו'. ועיין גם כן מדרש משלי, מהדורת ר"ש בוכר, ווילנא, תרנ"ג פרשה ר' ד"ה בן חכם ישמח אב.

ג

העשירות שחנן ה' לעשירים הוא רק בתורת פקדון אצלם, כדי שבבוא העת ישתמשו בממונם זה לצורך הזולת, ולדבר שחייבים בזה, כמו שידוע המעשה הנוראה שאירע אצל הרה"ק מאפטא צוקללה"ה זי"ע ועכי"א:

א.

אחד מחסידי הרב הקדוש ר' אברהם יהושע השיל מאפטא זצ"ל בא לפניו והתאונן על מצבו הדחוק מאוד. אמר לו הצדיק: אתן לך מכתב לאחד מן האנשים שלי, והוא גביר עצום, שיתן לך על השבוני מאתים רובלים. וכן עשה. העני קיבל את המכתב ונסע לאותו גביר, ולא גילה לו תיכף שיש לו מכתב מהצדיק אך אמר לו סתם כי הוא בא עכשיו מאת הרבי. וקבלו העשיר בסבר פנים יפות והזמינו להתארח אצלו. כעבור ימים אחדים מסר את המכתב להעשיר. כשקרא העשיר את המכתב נתכרכמו פניו, ואמר: איני יודע אילו חשבונות יש להרבי עמי, כי יצוה עלי לתת סך רב כזה על חשבוננו. אני יכול לתת לו איזה סך, אבל מאתים רובלים לא אתן. והאורח אמר כי לא יוכל לעבור את פי הרבי ולקבל פחות. סוף דבר, העני יצא מלפניו ריקם, נסע אל הצדיק וסיפר לו מה שקרה. אמר הצדיק: עתה אתן לך מכתב אחר

לאיש אחר מאנ"ש, אבל הוא אינו עשיר כל כך ולכן אכתוב לו שיתן מאה רובלים. נסע העני לאותו חסיד ומסר לו את המכתב של הרבי. והחסיד בראותו מכתב מהרבי שמח מאוד ואמר לו: אחי, שב נא בביתי כמה ימים עד אשר אמצא עצות להשיג לך את כל הסכום אשר יצוה עלי הרבי וכן היה. אחרי ימים אחדים נתן בידו הסך מאה רובלים בלב שמח ובפנים שוחקות. והעני נסע שוב להרבי וסיפר לו מעשה החסיד.

כעבור זמן קצר החל מצבו של הגביר הראשון לרדת והלך הלך וחסור מיום ליום, עד כי נתדלדל מאוד. עבר זמן ידוע והוא התרושש לגמרי, ובמשך הזמן הוכרח להיות הולך וסובב על פתחי נדיבים, והיה נודד ללחם. בדרך נודדיו בא לאפטא, ונזכר באותו מכתב של הרבי ומכל ההרפתקאות שעברו עליו, ולבו היכהו על אשר סירב למלא בקשת הצדיק, כי הבין שבשביל זה באו עליו הרעות והצרות. בא לחצר הצדיק וצעק ככרוכיה להכניסו אל הרבי, אבל הצדיק צוה שלא יכניסוהו. והיה הולך ובוכה לילות כימים, עד אשר נתנו לו עצה כי יעמוד אצל חלון הרבי ויבכה. עשה כן, והצדיק שאל עליו את מקורביו, ואמרו לו שכבר הודה האיש על פשעו ומתחרט מאוד. אמר הצדיק: אם יש לו טענה עלי, אני מוכן לעמוד עמו לדין תורה. הושיב הרב בית דין, ואחד מהם היה הרב הצדיק ר' משה מסאווראן. טען הצדיק לפני הבי"ד:

- מעשה שהיה כך היה. בכואי להעולם הזה מסר לי הקב"ה כמות של כסף וזהב הנצרכים לי לעבודתי, ואני חילקתי ופיזרתי אותם בין אנ"ש המסתופפים בצל קורתני. כל רכושו של האיש הזה אשר רכש שלי היה, וכשסירב ליתן על חשבונני מאתים רובלים, לקחתי את שלי ומסרתי להחסיד האחרון, שציית לדברי.

ויצא פסק דין מהבי"ד, שהאיש אינו יכול לתבוע את נכסיו בחזרה, כי לא לו הם, אך מזונות מגיעים לו מצד רחמנות, אם יתחרט על מעשיו ויפייס את הצדיק.

וכן היה. כל ימיו של האיש היתה לו פרנסה די מחייתו, אבל לא השאיר אחריו ברכה, והחסיד האחרון שציית למכתב הרבי נתעשר והיה גביר גדול כל ימיו.

ב

נלמד מהמעשה והעובדא הלזו, שבאם אין נותנים ממון כשנתבעים לצורך הזולת לוקחים העשירות מהעשירים ונותנים הפקדון לאדם יותר מהימן. ובפרט בני"ד שהמדובר הוא בהצלת כלל ישראל שנתבעים על כך ואין נענים, מי יודע כמה וכמה ממון כבר הפסידו ולקחו מהם, ואין עושים חשבון הנפש מי יודע אם לא בגלל הדבר הזה באו להם הפסדי הממון הגדולים האלו, ואין שמים לב על זה שבאם היו תורמים להצלת כלל ישראל כפי הצורך היה עושרם משתמר בידם.

כל זמן שהעושר שמור בידם, והיכולת בידם לעשות לפעול למען הצלת העם יש לעשירים לנצל את עושרם לטוב, ולהוזיל כספם מכיסם למען המטרה הקדושה הזו. ואל יחמיצו ההזדמנות עד שחס ושלום הכסף לא יהיה נחשב למאומה, וכבר היה הדבר לעולמים לפני שישים שנה בערך, שהכלכלה באמריקא ירדה עד לאפס והכסף לא היה נחשב לכלום, שהיה באנקרא"ט גדול כל כך עד שבעבור פת לחם היה צריך לשלם הון תועפות וביום אחד נהפכו המיליארדים לעניים מרודים שכל כספם וזהבם לא הספיקו להם אפילו להחיות נפשם ונפש בני ביתם, וכבר ידוע מה שחוזים המומחים בכלכלה בפירסומיהם בעיתונות שכלכלת ארה"ב עומדת בחובה עצומה המגיע ל-3 טריליון דולאר והחוב ממשיך לגדול עד שבמשך כמה שנים ספורות יסתכם החוב ב-4 טריליאן דולאר ואז שוויות הכסף יגיע לאפס ולא יהיה נחשב למאום. ובמצב כזה לא יהיה ביכולת לפעול בכסף כלל והעשירות לא יתפוס מקום, כעת כל זמן שעוד העשירות תופסת מקום והכסף עדיין שווה ואפשר לפעול תמורת הכסף והממון גדולות ונצורות צריך לנצל את העשירות לטובה ולהציל את כלל ישראל בעוד מועד וזכות הגדול הזה בוודאי ובוודאי יהיה שמור לבעליו לטובה בזה ובבא.

מדוע נעמוד מנגד באפס מעשה כל זמן שעדיין ניתן לעשות ולפעול בפקדון שניתן בידכם ונמתין עד שיגיע חס ושלום למצב כזה שגם אם כבר נרצה לעשות להצלת הכלל לא נוכל כבר להושיע, ואז יתחרטו על העבר ויאמרו בוודוי מדוע לא עשינו ולא פעלנו בממוץ שהיה בידינו בזמן שהיה היכולת והאפשרות לפעול בה? וכעת כבר איחרנו את המועד... היכן היינו אז כשפנו אלינו בזעקה ולא שמענו אליה ולא שמנו לב לזה? בואו והצילו כל זמן שניתן להציל בממוץ הזה, כל זמן שהדבר הוא בידכם, וכספכם עדיין שווה שתמורתה אפשר עוד להציל את קיום העם בהווה ובעתיד !!!

ג

בואו וניקה דוגמא באם יזכינו השי"ת לזכות את עם ישראל בשמירת שבת ולהוכיח את העם על שמירת שבת כהלכה

כיון שברא הכל הוא אדון על הכל ואנחנו עבדיו ומחוייבים לעשות רצונו ולעבדו בכל גופינו ונשמותינו וממונינו כי הכל שלו והזהירה התורה על שמירת השבת י"ב פעמים ואחז"ל כל המשמר את השבת כאלו מקיים כל התורה וכל המחלל את השבת כאלו כפר בכל התורה כולה והכל מטעם הנ"ל שהוא שורש האמונה:

וכעין זה איתא גם כן במ"ר פרשה בשלח א"ר אלעזר בן אבינא מצינו בתורה ובנביאים ובכתובים ששקולה שבת כנגד כל המצות.

בתורה מנין שבשעה ששהא משה לומר להם מצות שבת א"ל הקב"ה עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורותי וגו' מה כתיב אחריו ראו כי ד' נתן לכם השבת ובנביאים מנין שנאמר וימרו בי בית ישראל במדבר בחוקותי לא הלכו מה כתיב אחריו ואת שבתותי חללו.

בכתובים מנין שנאמר ועל הר סיני ירדת ודברת עמהם מה כתיב אחריו ואת שבת קדשך הודעת לה אמר הקב"ה לישראל אם תזכו לשמור שבת מעלה אני עליכם כאלו שמרתם כל מצות שבתורה ואם חללתם אותו מעלה אני עליכם כאלו חללתם כל המצות וכן הוא אומר שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע וכו' עיי"ש.

וראה את חומר העון שיש באיסור חילול שבת דהלא ידוע שיש כמה חלקי עונשים על העונות יש ענינים שכשהאדם עובר עליהן הוא רק איסור עשה בלבד, חמור מזה העונות שיש עליהן איסור לאו, חמור מזה העונות שיש עליהן מיתה בידי שמים, חמור מזה העונות שיש עליהן עונש כרת, חמור מזה אותן שיש עליהן מיתה בידי אדם והוא מיתה חנק, למעלה מזה אותן שעונשן הוא הרג בסיף, למעלה מזה אותן שמיתתן בשרפה, למעלה מכולם אותן שמיתתן בסקילה כי היא החמורה שבמיתות, ועל עון חילול שבת במזיד הלא מיתתו הוא בסקילה.

ונוכל לראות עוד את חומר העון שיש באיסור חילול שבת דהלא בכל העונות לבד מאיסור עבודת כוכבים קי"ל דאם הוא מומר חס ושלום לאחד מהם אינו מומר לכל התורה ואילו באיסור שבת קי"ל (בסימן שפ"ה ס"ג) דאם הפקד אצלו איסור שבת ועובר עליו כמה פעמים בפרהסיא הוא מומר לכל התורה ודינו כעובד כוכבים ממש. ואם הוא דר עם ישראל ברשות אחד צריך לשכור ממנו הרשות כמו אם הוא דר עם העו"ג ואם שחט אף שאיש ישראל אחר עומד עליו ורואה ששחט כדיון אפ"ה שחיטתו נבלה גמורה מטעם שהוא אינו בר זביחה כלל כדאיתא בפוסקים, וטעם לכל זה הוא דהמחלל את השבת כופר במעשה בראשית [וזה"ל הרמב"ם פ"ל מהלכות שבת, השבת ועבודת כוכבים כל אחת משתיהן שקולה כנגד שאר כל מצות התורה והשבת הוא האות שבין הקב"ה וכינינו לעולם, לפיכך כל העובר על שאר המצות הרי הוא בכלל רשעי ישראל אבל המחלל שבת בפרהסיא הרי הוא כעובד עבודת כוכבים, ושניהם כעובדי כוכבים לכל דבריהם וכו' ע"ש]. כמו עובד כוכבים וע"כ גם עונש מחלל שבת הוא בסקילה כעובד כוכבים וכשהוא בלי התראה הוא עכ"פ בכרת. מכל זה יוכל האדם לראות את גודל הענין של שבת - וכן יש עוד כמה מאמרי חז"ל המפליגים מאד בעון חילול שבת.

וגם צריך לדעת הרמ"ח מצות שבתורה שהטיל הש"י על האדם לזכורם ולשמרם הוא נגד הרמ"ח איברים שבאדם וכי היכי דבאברים נמצא אברים שונים יש שאין הנשמה תלויה בהם כמו היד והרגל וכדומה דאף אם יחסרו אף שההפסד הוא רב מאוד מאוד אעפ"כ נקרא רק בשם בעל מום ויש שעל ידי חסרונותיו אינו יכול לחיות על פני תבל כגון שניתז ראשו או שנקרע סגור לבו ששם הוא מקור החיים, כן הוא גם כן בעניני מצות הש"י שעליהן גם כן כתיב אשר יעשה האדם וחי בהם ונאמר כי היא חיך ואורך ימיך ועוד פסוקים הרבה כהנה המורים לנו כי עיקר חיי הנפש לעולם הבא תלוי בקיום התורה יש מצות שאפילו אם פשע האדם ועבר עליהם הוא נקרא לעולם הבא רק בשם בעל מום [וגם זה גנאי גדול הוא לנצח דידוע מה שכתב הרח"ו בשער הקדושה וכן הגר"א במשלי דהחבלה ימצא לנצח בנפשו באותו האבר שפשע בו על רצון הש"י ונמצא דאם לא הניח תפילין אף אם יקיים כל המצות יהיה בעל מום בידו ונמצא כשיקום לעת התחיה כל ישראל יעמדו חיים וקיימים בכל אבריהם והוא יהיה בעל מום ביד השמאלי הזה לנצח דבזכות מצות התורה שאדם מקיים באבריו הם זוכים לחיות לעתיד חיי עולם - כל מצוה שברמ"ח מצות מחיה את האבר שברמ"ח השייך לו - וכמו שאנו אומרים וחי עולם נטע בתוכנו וכיון שעבר בשאט נפש על המצוה ההוא אין לו מי שיחיה את האבר ההוא וכמה יתמרמר אח"כ האדם ההוא על זה שהכל ידעו את גודל המרותו בד' במצות תפילין וכן כה"ג אם יהיה בעל מום בשאר איברים על ידי שארי דברים שקלקל וכמו דאיתא בתרגום קהלת על הפסוק סוף דבר הכל נשמע דהיינו שלבסוף הכל יתפרסם לעיני כל ועל כן את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם ורצא לומר שהרמ"ח מ"ע ושס"ה לאוין שנשמר האדם בימי חייו יבנה לעתיד כל האדם ונמצא כשיקום ויהיה בעל מום באיזה אבר או שיתקלקל לו איזה גיד מגידיו [המכונים נגד שס"ה לאוין שבתורה] יתבוננו הכל איזה מ"ע או לאו עבר בשאט נפש וכמה קלון וכלימה יסבול עי"ז לנצח] ויש ענינים שהם נגד הראש והלב שהם עיקר חיות נפש הקדושה כמו אמונה בד' ובתורתו וענין שמירת שבת דהוא גם כן יסוד האמונה דאם יחסר לו ענינים ההם כבר נסתלק כל עיקר החיות מנפשו הקדושה וכשהוא חי בעוה"ז הוא חי רק בנפש הבהמית שלו ולא יהיה לו במה להקים בעת התחיה - וזכות שמירת שבת כהלכה מועיל למחול לו על כל עונותיו כמו שכתוב בגמרא כל המשמר שבת כהלכתו אפילו חטא כדור אנוש מוחלין לו שנאמר אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע אל תקרי מחללו אלא מחול לו וכו'. ונכון לכל ירא וחרד לדבר ד' לכוונן חבורות ללמוד הלכות שבת כדי שלא יכשלו בהם וכדאיתא בילקוט (ר"פ ויקהל) א"ל הקב"ה למשה עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפנייהם ברבים הלכות שבת וידוע ששמירת שבת כתיקונה הוא קירוב לגאולה כמו שאחז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין שנאמר וכו', עכ"ל.

ד

במצות שמירת שבת תלויים כל הברכות הפרנסה העשירות והבריאות. וכה הם דברי החינוך באיגרתו:

ומה מאד עגמה נפשי כהיום שנחרבו מאד מחללי שבת קודש, וכל מה שיתרבו מחלליה יתרכו היסורים בעולם, והמחסור גבר בארץ מאד מאד, הן לבעלי מלאכות והן לבעלי המסחר, ובכל יום ויום פוחתין אנו והולכים, וסבת הדבר היא מפני שמקור כל הברכות הוא שבת קודש, שנא' בו ויברך א' את יום השביעי, וכשאנו פוגמים בש"ק מסתלקת הברכה וכן כתוב מפורש, ראו כי ד' נתן לכם השבת, על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים, והכונה שראו בעיניהם שבזכות השבת נתרבה ההשפעה, על כן אחי ורעי כל אחד ואחד צריך לזהר א"ע בקדושת השבת כהלכה, ובזכות זה יתברך מד' בכל הטוב, וישלח השי"ת הצלחה מרובה בכל מעשי ידיו ויהי לו לטוב בזה ובב"א.

פועלינו לדוגמא למען שמירת שבת שכל יהיה עוון הנורא של חילול שבת ועונשם הנוראים הנגרמים לכל עם ישראל בגשמיות וברוחניות, הוא התוכחה וההתראה אל כל יהודי ויהודי באשר הוא, שבאם חס ושלום לא נקיים מצות תוכחה בזה יש חלק לכל איש מישראל בעוון חילול השבת של כל יהודי ויהודי. ונענשים בעוונם כמבואר (באיגרת החינוך).

השאלה נשאלת איך נוכל לקיים התוכחה בזה במציאות, באם נצטרך לצאת בעצמינו אל כל אחד ואחד באופן אישי לא נוכל לצאת ידי חובותינו בזה, כי לא שייך מציאות כזה בשום אופן שבעולם מפני שנצטרך לגייס מיליוני יהודים לזה. לזאת שתנו עצה בנפשינו באופן מועיל דהיינו שנדפיס ספרים על קדושת השבת ונשלח על ידי הדואר שבכך נוכל להגיע לכל יהודי ויהודי, ועל ידי פעולה זו שהיא פעולה אחת בבת אחת עשינו וקיימנו בעצמינו את חובותינו המוטל עלינו שלא ניתפס ואל נלכד חס ושלום בעוונם. וכמשל שכתב הבעל מנחת שבת בהקדמותו וז"ל:

וכעת אשא משלי ואומר משל למלך אחד קטן אשר הוכרח לצאת למלחמה נגד אויביו שאר מלכים אשר המה גדולים וגיבורי כח ואנשי חיל עד מאוד וירא לנפשו בזוכרו נגד מי שצריך להלחם. מה עשה שלח אחר בעלי מלאכה עושים כלי קרב ושכרם להכין לו כלי קרב הרבה וטובים ללחום בהם יען שצריך לצאת למלחמה כבידה, והנה הבעלי מלאכות הנ"ל השתדלו והתחכמו במלאכתם ועשו עבורו הרבה כלי קרב וטובים, היינו למשל, מין הנקרא רימאטיס אשר בכל אחת מהם יוכל להרוג בה למשל מאה אנשים בירייה אחת, והוטב הדבר מאוד בעיני המלך, ואח"כ שמע המלך הנ"ל אשר במדינת ענגלאנד יש בנמצא בעלי מלאכות היותר חכמים והיותר גדולים מבעלי מלאכות הראשונים בענין עשיית כלי קרב, ושלח גם אחריהם והבטיח להם הון רב כמה שירצו לעשות לו כלי קרב הטובים ביותר. והנה כאשר הבעלי מלאכות מהענגיל לאנד ראו את הכלי קרב של הבעלי מלאכות הקודמים להם אמרו להמלך הנה אמת הוא שהכלי קרב הם טובים וחזקים מאוד, אך שיש בהם חסרון אחד והוא, שכל כלי קרב מהם היא כבידה מאוד וירייתה היא בכבוד וצריכים הרבה אנשים לעבוד עמה בעת ירייתה ובכח הרבה באופן שעל ידי ירייתה פעם אחת נעשו כל האנשים היורים בה עייפים ויגיעי כח עד שצריכים לחפש אנשים אחרים ליירות בה בפעם השנית, כי האנשים אשר ירו בה בפעם ראשונה צריכים לנוח זמן הרבה עד שינוחו מעייפותם ויגיעתם אשר הגיעם מירייה ראשונה, ואתה מלך קטן ואנשי חיל שבמדינתך מעט ומה תעשה כשתתמהמה המלחמה וכל אנשיך ייעפו וייגעו ולא יהיו לך במה ללחום, כי אין לך לדמות להמלכים הנלחמים נגדך יען שהמה יש להם אנשי חיל הרבה וכשאלו ייעפו וייגעו יש להם תיכף הרבה אחרים להעמיד במקומם ולכן די להם להלחם גם בלי קרב כאלו משא"כ אתה.

אך עצתינו אמונה ונכונה לטובתך הנה כפי שזה מקרוב אשר אנחנו חידשנו בחכמתנו מין כלי קרב חדש והוא בכמותו ואיכותו קטן וקל אשר כל אדם אפילו חלש כח יכול להחזיקו ביד אחת ולירות בו בקלות בלי שום עמל ויגיעה, ועוד זאת שנמצא בתוכו מין חץ כזה אשר לאחר יציאתו מהכלי קרב הוא נתחלק לאלף חצים קטנים אשר כל חץ קטן יוכל להרוג ולאבד איש חיל אחד ואם תעשה כלי קרב כזה יוכל להיות שתוכל את אויביך הקמים נגדך, וישמע המלך לעצתם ושכרם לעשות לו כלי קרב כנ"ל, וכאשר אמרו לו כן היה שכבש בהם כל המלחמה בנקל וכלי שום עמל ויגיעה ונעשה אח"כ מלך גדול.

והנה הנמשל מובן רק בהקדם מה שראיתי בע"ש הנדפס בסידורים בשם ספר דרך חכמה ואי"ה יובא גם כן בפנים במנחת שבת (סימן ע"ב סעי' א' ס"ק ג'). וז"ל:

המשחיתים אשר השרה עליו [והאדם ע"י עבירות שלו] וכו' לא יגורשו מעליו עד יקיים מצוות באותם אברים שחטא בהם ואותם המלאכים [שנבראו מהמצות] יגרשו את כח הטומאה מעליו וזה אי אפשר [מפני כמה עיכובים ומניעות] אלא על ידי שמירת שבת כהלכתו [שהיא שקולה כנגד כל המצוות] וכו' עכ"ל. ועיין עוד בפנים במנחת שבת

(סימן הנ"ל ס"ק ד') מה שהבאתי שם באריכות בשם ספר הזכירות ובשם ספר ערבי נחל, והיוצא משם אשר אין לנו שום עצה נכונה לגרש כל המשחיתים אשר נבראו מחטאינו ועונותינו ופשעינו אלא ע"י שמירת שבת, ואפילו אם נתענה אלף תעניות לא יועילו מה ששמירת שבת אחד מועיל, וכאשר יבואר אי"ה במנ"ש (סימן הנ"ל ס"ק כ"ג) בשם המדרש תנחומא דכבוד שבת עדיף מאלף תעניות עיי"ש.

ובזה יובן הנמשל הנ"ל כי רובא דרובא בני אדם הם דומים במעשיהם הטובים למלך קטן וחלש כח ואין לו אנשי חיל הרבה רק מתי מעט, כי מי יודע אם זכותיו מרובים מעונותיו. והמשחיתים אשר נבראו מהעונות - של האדם המה נמשלים למלכים אדירים וגיבורי כח ושיש להם אנשי חיל עם רב והמה מצפים ומייחלים תמיד להזיק את האדם הלזה אשר מעונותיו נבראו כמבואר בסה"ק, ואם ירצה אדם לגרשם ע"י זכותיו ומעשיו הטובים ותעניותיו המועטים הנמשלים לכלי קרב הכבידים הנ"ל אפילו אם ירצה להצדיק מעשיו כל ימים שלו לא יספיקו לו לגרש אפילו מעט מהן, וכאשר כתב בערבי נחל הנ"ל אשר הבאתיו במנ"ש סימן ע"ב הנ"ל סוס"ק ד'.

ולכן אין לנו עצה נכונה רק שמירת שבת כהלכתו שהוא נמשל לכלי קרב הקל הנ"ל, אשר הורג אלף אנשי חיל בירייה אחת בלי שום עמל ויגיעה, וכמאמרם ז"ל, כל השומר שבת כהלכתו מוחלין לו על כל עונותיו, וגם אמרו ז"ל שאלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין. וגאולה הוא שם הכולל ברו"ג וכאשר הביא כמה פעמים בספר הקדוש בעל תולדות יעקב יוסף בשם התנא האלקי הבעש"ט זצוקלה"ה על פסוק קרבה אל נפשי גאלה עיי"ש.

והנה אחי ורעי בואו וראו שכשמגיע יום הקדוש יומא דכיפוריא כל בני ישראל אפילו הפחותים הם חלים ורועדים מאימת היום ומקיימים כל העינויים כדין תורה, ואפילו מנידנדו דנידנדו חילול יוה"כ המה חלים ורועדים, ולמה שכשמגיע שבת קודש רובא דרובא אין נפנים אליו לירא מפניו כראוי לו ואפילו לומדי תורה ויראים. והלא כל עיקר חרדת יוה"כ הוא משום שהוא יום מחילה וסליחה וכפרה אשר עליו נאמר כי ביום הזה יכפר עליכם וכו'. וא"כ הלא יש לנו ב"ה יותר מחמשים ימי הכיפורים בשנה דהיינו כל השבתות [וכעין שכתב הט"ז בהלכות פסח סימן ת"נ ס"ק ו' וז"ל: והלא יש לנו יותר מחמשים פסחים בשנה עיי"ש אף אנו נאמר כן], והמעין בט"ז (סימן רמ"ב) ריש הלכות שבת משמע שם מבואר בהדיא דשמירת שבת הוא מכפר יותר מיום הכיפורים דכתב שם דאם עושה תשובה וגם שומר שבת כהלכתו אפילו עבר על כריתות ומיתות ב"ד מ"מ מהני לו שמירת שבת שיהיו נמחל לו לגמרי, ואין צריך להמתין על יסורין או מיתה שיהיו ממרקין עיי"ש היטב. אבל יוה"כ בצירוף תשובה אין מהני שיהיה נמחל לו לגמרי אפילו על כריתות ומיתות ב"ד, רק יסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה על כריתות ומיתות ב"ד. וכמבואר ברמב"ם הלכות תשובה פ"א הלכה ד' עיי"ש.

וא"כ הלא ב"ה יש לכל בר ישראל ביכולת שירוויח בכל שבת מחילה וסליחה וכפרה בניקל וכלי שום עינוי. רק במה שישמור את השבת כהלכתו וא"כ היש פתי כזה אשר לא ירצה לסור הנה לחזור על דיני שבת כדי שידע במה ליזהר ולדקדק בו, עכ"ל.

הנמשל בזה לענינינו הוא, מלבד מה שעצם שמירת השבת כהלכתה הוא כלי ירייה שבפעם אחת הוא מפיל חללים רבים מאד, ואין צורך בחיל רב לערוך מלחמה וקרב, כמשל המנח"ש, כן הוא בפעלינו למען השבת למען לא נתעייף ולא נתיגע ונצטרך לחיל רב אנשים מרובים שאין בכוחנו וביכולתנו להעמיד כל כך הרבה אנשים עד כך כדי להגיע לכל ה-7 מיליוני האנשים שבארה"ב לבד, הגם שכלי היריה באופן זה מועיל אבל אין האפשרות בכיצועה, אכן לפי דרכינו שהוא דומה לכלי קרב חדש ומועיל בפעם אחת ובירייה אחת - פעולה אחת - שאין צורך בזה לחיל רב.

אך דא עקא שכדי להגיע עם הספרים על קדושת השבת בלבד לכל יהודי בארה"ב קיים הוצאה מרובה שהוא לערך 2 מיליון דאלאר, וזהו כבר נוגע לבעלי הממון לחיילים המעטים שבלעדי זה שישאו בהוצאות אי אפשר בשום פנים לירות את הירייה האחת הלזו.

וכמו כן הוא הדבר בכל ענין ונושא שהוא יסוד ביהדות, כגון טהרת המשפחה, תפילין, מזוזות, כשרות, וכו'.

ד

עצה שנתן האדמו"ר הזקן בעל ה"תניא" לנכדו הרה"ק ר' מנחם מנדל זצ"ל מה לעשות עם כספו, הוא שיתן את שני האלפים רו"כ מעות הנדוניא שלו לתוך תיבה של צדקה שהיה מונח בביתו, ואז ישארו גם הקרן וגם הריוח בשלימות.

ד

פתח תפתח את ירך

על כן אנכי מצוך לאמר פתוח תפתח את ירך - לאמר, עצה טובה אני משיאך

(רש"י)

דרכו בקודש של אדמו"ר הזקן בעל ה"תניא" היתה לצמצם בהוצאות הבית, והיה רגיל לומר: "התורה חסה על ממונן של ישראל, ופרנסתי הלא היא מהציבור, לכן צריך אני לצמצם בהוצאותי". כשבניו ונכדיו היו לובשים בגד יקר, לא היו מתראים לפניו, שלא יקפיד עליהם.

פעם לבש נכדו ר' מנחם מנדל זצ"ל (זה שהיה אחר-כך לרבן של ישראל, וידוע בשם אדמו"ר בעל ה"צמח צדק"), אבנט יקר, שמחירו היה חמישה-עשר רובל, וכשהיה צריך להיכנס למחיצת קדשו של זקנו היה רגיל להסיר את האבנט. וקרה פעם אחת שזקנו הרב קרא לו פתאום, ונכנס בחפזון, ושכח להסיר את האבנט היקר. זקנו הרגיש תיכף באבנט ופנה אליו בשאלה:

- אמור נא לי כמה מחירו של אבנט זה?

השיב לו נכדו האמת: חמישה-עשר רובל.

הקפיד עליו הרב, ואמר:

- וכי אתה עשיר גדול, שאתה לובש בגדים יקרים כאלה?

שתק נכדו. אמר לו שוב הרב:

- כמה הוא הנדוניא שלך?

- שני אלפים רו"כ - השיב הנכד.

- ומה אתה עושה - שאלו הרב - בשני האלפים הללו?

- אתן אותם - השיב הנכד - ליד עשיר נאמן, וארויח קצת מזה.

-ואולי - אמר הרב - לא יחזיר לך לא הקרן ולא הריוח?

- האיש - השיבו נכדו - הוא עשיר גדול, ואיש נאמן מאוד.

- ומה בכך - אמר שוב הרב - שהוא כעת עשיר גדול, אפשר שלאחר זמן יהיה עני גדול.

- ומה איפוא - שאלו נכדו - אעשה במעות?

השיבו הרב:

- עצתי נאמנה, שתתן את המעות לתיבה זו, וכאן יהיו בודאי בשלימות.

והתיבה היתה... תיבה של צדקה. חשב נכדו שזקנו הרב אומר זאת בדרך בדיחה, אבל הוא, הרב, המשיך ואמר לו:

- רצוני באמת שתתן את המעות לצדקה, ויהיו בשלימות גם הקרן וגם הריוח, אבל כשתתן לאיזה עשיר, חוששני

שתפסיד גם את הקרן.

כשראה נכדו, שזקנו מתכוין באמת שיקדיש את כל הונו לצדקה, השתמט מחדרו. אחרי-כן נתן המעות ליד עשיר גדול ומופלג בתורה ואיש נאמן מאוד. כעבור חדשים אחדים נשרף רכושו של אותו עשיר, ונעשה עני גדול ומחזיר על הפתחים. מאליו מובן, שכל כספו של בעל ה"צמח צדק" ירד גם כן לטמיון. ברבות הימים שאל אדמו"ר הזקן את נכדו:

- אמור נא לי: ההרוחת קצת ממעות שלך?

סיפר לו האמת, שאותו עשיר שמסר לידו את המעות ירד מנכסיו.

אמר לו זקנו הרב:

- ולמה לא שמעת לדברי, שתתן המעות לצדקה, והיו אז גם הקרן וגם הריוח בשלימות? ולמה אין לכם אמונה ברבותיכם, כמו אנשי וואהלין שהם מאמינים גדולים?

והוסיף הרב לומר לנכדו:

- אספר לך מגודל אמונתם של אנשי וואהלין. פעם נסעתי ממעזריטש בימות החורף, והיה אז קור גדול, ונתקררו רגלי, וכשהגענו למלון אחד שעמד בדרך, נשא אותי העגלון בידיו מן העגלה והכניסני אל המלון. בעל המלון היה איש זקן וירא-שמים, ושפשף את רגלי בשלג וי"ש עד שחזרתי לבריאותי. אז שאלתי את הזקן:

- כמה שנים אתה דר במלון?

והשיב לי שיותר מחמישים שנה הוא דר כאן. אמרתי לו:

- היש לכם כאן מנין להתפלל? והשיב לי:

- לא, רק בימים נוראים אני נוסע מכאן לעיר הסמוכה.

אמרתי לו:

- וכי כך נאה שאיש זקן יתפלל כל ימיו שלא בציבור, ואל ישמע מעולם קדושה וברכו? ולמה לא ילך לדור בעיר?

אמר לי הזקן:

- ומאין תהיה פרנסתי בעיר?

אמרתי לו:

- כמה בעלי-בתים דרים באותה עיר הסמוכה?

ואמר לי, שלערך מאה.

ובכן - אמרתי לו - בשביל מאה יהודים יש להקב"ה פרנסה.

ובשבילך כבר לא יוכל הקב"ה להזמין לך פרנסתך בעיר?

אחרי-כן אמרתי לו:

- תדע, שאני תלמידו של רבנו המגיד הגדול ממעזריטש.

ותיכף כשאמרתי לו דיבור זה הלך ממני הזקן. וכעבור חצי שעה ראיתי שעומדות ליד המלון עגלות מלאות חפצים וכלים ומטלטלין. שאלתי:

- מה זאת?

ואמר לי הזקן:

- אני נוסע תיכף לדור בעיר, כאשר צוה אותי כבודו.

- ואתה - סיים הרב את שיחתו לנכד - בוא וראה חוזק אמונתו של אותו זקן, שאף כי הייתי אז צעיר לימים, בכל זאת תיכף כששמע ממני שאני תלמיד רבנו, השליך את נפשו מנגד לעקור את דירתו, שהיתה לו ממנה פרנסה בכבוד חמישים שנה; ואתה שמעת ממני פעמיים, שיש חשש שיפסדו גם הקרן וגם הריוח, ולא האמנת לדברי! בזה שלא שמע הרמ"מ זצ"ל לעצת זקיניו בעל התניא זצ"ל, רק נתן מעותיו לידי עשיר גדול ומופלג בתורה ואיש נאמן, כדי להוציא מזה רווחים, הביא לזה שכל כספו ירד לטמיון על ידי שכל רכושו של העשיר נשרף. לימוד לקח מזה שבאם נותן אדם כספו לצדקה הקרן והריוח נשארים קיימים וצדקתו עומדת לעד, וכל רכושו הזה בטוח, אבל אם נותנים הממון רק לתועלת רווחים קיים סיכון שיפסיד גם הקרן וגם הריוח.

ה

צדיקי הדור פוסקים שבדורות הללו דרך התשובה היא על ידי ממון.

בעיר בארדיטשוב התכנסו פעם אחדים מצדיקי הדור לטכס עצה בדבר ענין ציבורי אחד שעמד על הפרק. הרב בעל ה"תניא" ישב בראש, והוא הציע להטיל על כל אחד מישראל ליתן "רבע" ("א פערטעלע", בלע"ז) - לצורך זה (נוסח אחר: שהחתנים יתנו רבע מהנדוניא). ראש השולחן היה כלפי דלת הכניסה, באופן שהדלת היתה מאחורי הרב. פתאום נשמעה דפיקה על הדלת, והרב אמר:

- הסבא בא.

והסבא משפולי נכנס. אמר לו הרב:

- סבא, יטול את ידיו ויסב עמנו בסעודה.

והסבא הלך בהדר הלוך ושוב ולא ענהו.

הרב פנה אליו עוד פעם בהזמנתו, והסבא שוב לא נענה. אמר הצדיק מברדיטשוב להרב:

-מחותן, כלום אינו יודע שהסבא מתענה משבת לשבת?

והרב פנה בפעם שלישית להסבא שיטול את ידיו. אז הלך הסבא ונטל את ידיו והסב בסעודה.

ודפיקה חדשה נשמעה על הדלת. אמר הרב:

- שלוחי הצדיק ר' ברוך (ממעזיבוז) באים.

נכנסו שלוחי ר' ברוך, פנו להרב ואמרו:

- רבנו שלח אותנו לומר לו, שבימי מרדכי ואסתר לא ציוו ליתן "פערטעלעך", אלא אחזו באמצעים אחרים.

פנה הרב אל המסובים ואמר:

- שמעו נא רבותי: ר' ברוך אומר שאני הוא מרדכי של הדור (כידוע, היה ר' ברוך בר-פלוגתיה של הרב).

ולהשלוחים פנה ואמר:

- תאמרו לו לר' ברוך, שתשובה כוללת שלושה דברים: צום, קול וממון (צדקה). צום - הרי זה ענין לנינוה, קול

קיימו מרדכי ואסתר, וממון נשאר בשביל דורנו אנו.

תארו לעצמכם מתי עוד היה לעולמים הזדמנות כזה שאפשר על ידי ממון כמה דאלארים להציל עולם ומלואו

24. עשירים, עשירים!! : 220

18 כדי לנהל עסקים (ביזנעס) 5 אתם מוציאים ממון לרוב כדי להחזיק עשרות עשרות עורכי דינים שיושבים

וחושבים איך והיכן להשקיע כספכם שיגדל ויפרה, וכאן שבידכם ובכוחכם ליכות לביזנעס רווחני כל כך רווחי ונושא

בוודאי פירות תמורת השקעה של כמה דאלארים, וההזדמנות היא בידכם לזכות בקלות לזה, ואינכם אפילו שמים לב לזה, היתכן? !!!

הדרך בצדקה

ג

שנים מתלמידי הרב בעל ה"תניא", הרב החסיד ר' זלמן מדוברובנה והרב החסיד ר' פנחס משקלוב, שהיו גדולים בתורה, בעבודה ובחסידות, הצטיינו גם במידת הצדקה. בצוואתו של ר' זלמן מצאו כתוב, שאין לשום זכות להשען עליה ביום הדין, אלא על כוח אדמו"ר ועל כוח הצדקה. הוא היה איש עשיר, והיו מונחים אצלו מעות בכמה תיבות: תיבה של מעות נחושת, תיבה של מטבעות כסף ותיבה של מטבעות זהב. כשבא אליו עני לבקש צדקה היה מעריך בדעתו לאיזה נדבה ראוי האיש, של נחושת או של כסף, או של זהב, והיה מכניס ידו לאותה תיבה, וכמה שהיה נתפס בידו בפעם ראשונה היה נותן הכל להעני.

ר' פנחס, שאף הוא היה עשיר, נסע לר' זלמן ללמוד ממנו סדר במעשה הצדקה. כשראה את הסדר שלו, עשה אף הוא כמוהו. כשהיה ר' פנחס אצל אדמו"ר, אמר לו:

- למדתי דרך חדשה בצדקה מר' זלמן.

סיפר להרב את הדרך, והוסיף:

- אבל הבדל אחד יש ביני ובין ר' זלמן: ר' זלמן אינו פותח את היד כלל לראות כמה יש שם, ואני, אף שגם אני נותן להעני כמה שנתפס בהיד, בכל זאת אני פותח את היד לראות כמה יש שם.

ד

בזכות זה שאביו של הרה"ק ר' מנחם מנדל מרימנוב ז"ל נתן כל הונו להחיות כמה נפשות מישראל (שבהן זה יכול להיות עשיר גדול כל ימי חייו) זכה לבן כזה כהרה"ק ר' מנחם מנדל זצ"ל שהאיר את כל העולם כולו בתורתו וצדקתו.

אביו של הרב הקדוש ר' מנדל מרימנוב ז"ל היה מוכסן, שקורין ארענדא"ר בלע"ז, בכפר אחד, והיה מתפרנס בכבוד. פעם אחת בא אליו אדון הכפר ואמר:

- מושקה! דע לך, שאני רוצה לעקור את דירתי למדינה אחרת, ואני צריך למכור את כל נכסי ורכושי. והיות שאני מכיר אותך לאיש נאמן וישר, ומצאת חן בעיני, לכן אם תשלם לי סכום פלוני, שהוא לערך החלק העשירי משוויים של הנחלאות והנכסים שלי, אז אמכור לך את כל אלה, אבל בתנאי שתשלם לי את הסכום במזומנים, בעוד ימים אחדים.

כששמע המוכסן את דברי האדון שמח מאוד על ההזדמנות היקרה שבאה לידו להתעשר פתאום עושר רק בנקל ובלי טורח, אבל יחד עם זה גם התעצב בלבו, כי אף אותו סכום מצער שדרש האדון אינו בידו. נתייעץ עם אשתו מה לעשות, והיא אמרה לו:

- הלא יש לנו בית וכלי-כסף ותכשיטים של זהב, נמכור נא את כל אלה תמורת כסף מזומן, ואם יחסר עוד איזה סך נשיגו בהלוואה ממידועינו וקרובינו ולא נימנע מלקבל את הטוב אשר הזמין השי"ת לנו.

הסכים האיש לדבריה, ומכר את כל אשר יש לו, עד שהשיג את הסכום שדרש האדון במלואו, והלך לבית האדון לגמור עמו את דבר המכירה של הנכסים. בהיותו בדרך שמע פתאום קול יללה: "אוי ואבוי!" בבכיות וצעקות גדולות. התבונן המוכסן לדעת מהיכן יוצאים הקולות, וראה בית אחד עומד לא רחוק מהדרך, ומשם נשמעים הקולות. נכנס לאותו בית, וראה פנטר מוטל על הקרקע, ואשתו ושבעה בניו הקטנים סובכים אותו בבכיות ויללות, שהניח אותם בלי מזון ומחיה ובלי בגד ללבוש.

נכמרו רחמיו של המוכסן עליהם, לקח את כל צרור כספו שבידו, נתן להאלמנה, ואמר לה:

- הא לך צרור כסף זה, ותחיי נפשך ונפשות בניך הקטנים.

האשה לא האמינה מראה עיניה, וחשבה שמהתל הוא בה, וסרבה בתחלה לקבל את הכסף, אך הוא באחת, שהוא נותן לה באמת את המעות במתנה גמורה, להחיות את נפשות ילדיה.

באותה שעה נעשה רעש גדול בשמים: אדם מישראל מסר נפשו כל-כך בשביל מצוה! האיש עזב את כל העושר הרב שהיה צפוי לו, וגם נשאר בעירום ובחוסר כל, שהרי את כל אשר לו מכר כדי להחיות נפשות אומללים! והוחלט בכי"ד של מעלה, ואמרו:

- כל הצדיקים קודם שניתן להם מתנה מן השמים, התנסו בנסיון; אלך איפוא ואנסה גם את זה האיש, ולאחר שיעמוד בנסיון יזכה במתנה שהוחלט ליתן לו.

אז בא אליהו זכור לטוב, ואמר:

- אם יש הכרח בנסיון, אזי אני ארד ואנסה אותו, כי ה"בעל-דבר" אולי יגביר עליו נסיונות כבדים מבלי שיוכל לעמוד בהם.

הסכים בי"ד של מעלה, שאליהו ירד וינסה את המוכסן.

ואותו מוכסן, לאחר שנשאר בעירום ובחוסר, אמר בלבו: "לביתי הרי אין לי מה לחזור כעת, אלך מעיר לעיר כדרך עוברי-אורח, אולי ירחם עלי השי"ת באיזו הצלחה". וכן עשה. לעת ערב הגיע לעיר אחת, ונכנס לבית-הכנסת. וקיבל על עצמו שלא יבקש משום אדם לא לחם לאכול ולא מקום ללון, רק אם מי שהוא יזמינו ללכת עמו מבהכ"נ ילך, ואם לאו לא ילך. והנה נסתיימה התפילה, ואין איש פונה אליו להזמינו לסעודה ולא ללון בביתו, והאיש עייף ויגע מעמל הדרך, ונפשו רעבה וצמאה. ברם, הוא התחזק בדעתו, ואמר: "ברוך ד', אשר הזמין לידי מצוה רבה כזאת, ויהיה מה שיהיה", ולקח ספר וישב ללמוד. פתאום ניגש אליו זקן אחד, נכבד ונשוא פנים, ואמר לו:

- שלום עליך, ברוך ד'! מאין אתה, ומה מעשיך כאן!

נכנסו בדברים וגלגלו בשיחה מענין לענין, עד שהגיעו למאורע האדון שרצה למכור לו את כל נכסיו, וסח לו כל אותם הדברים שאירע לו. אמר לו הזקן:

- שמע נא, ידידי, את אשר אגיד לך: היות ואני חנני ד' בעושר רב, לכן הואל נא וקח מידי סך מסוים, שתוכל לפרנס בו את משפחתך כל ימי חייתך, ובשכר זה תמכור לי את זכות המצוה שעשית, ואם יצליח ד' את מעשה ידיך, הלא תוכל לקיים עוד מצות רבות כאלו.

רגע קטן התנוודד לבו בקרבו למשמע הצעת הזקן, אך תיכף התחזק בדעתו, ואמר:

- לא! כיון שזיכני השי"ת לעשות מצוה רבה במסירות-נפש, לא אמכור את המצוה בעד כל הון.

- ובכן - פנה אליו שוב הזקן - אבקש ממך למכור לי רק את מחצית המצוה, וגם בעד המחצית אתן לך את סכום הכסף שבידי.

והאיש באחת:

- גם את החצי לא אמכור.

והזקן מתחנן אליו למכור לו איזה חלק שהוא מהמצוה, ולו גם את חלק המאה, וגם בעד החלק הקטן יתן לו אותו סכום, והאיש תקיף בדעתו ואינו מטה אוזן לדבריו. אין ברצונו למכור אף משהו מהמצוה.

ויהי כאשר ראה הזקן את אומץ-לבו, עמד ואמר לו:

- דע לך, בני, כי אני אליהו הנביא, ונשלחתי מן השמים לנסותך, עתה אשריך ואשרי חלקך שזכית למצוה רבה כזו, וגם עמדת בנסיון לבלי למכור אף חלק קטן מהמצוה. ועתה בחר לך אחד משלושה דברים אלו: או שתזכו, אתה ואשתך, באריכות ימים, או שתצליח ותתעשר עושר רב, או שתזכו להיפקד בבן זכר, שיהיה צדיק וקדוש.

והשיב האיש תיכף:

- אני בוחר בבן זכר, כי מה בצע בדמים או בחיים ארוכים, אם לא זכיתי עד הנה להיפקד בבנים?

אמר לו אליהו:

- דע שתזכה להוליד בן קדוש ונורא, אשר יאיר לכל העולם בתורתו ויראתו, אבל רק באופן שתקבלו עליכם, אתה ואשתך, להיות נעים-ונדים כל ימי חייכם בגלות.

נמלך האיש באשתו, ונתרצו שניהם לכך, באמרם: "אם אין לנו בן, למה לנו חיים ועשירות?"

קיבלו עליהם באהבה את עול הגלות, ולתקופת הימים נולד להם בן, וקראו את שמו "מנחם", לאמור: זה ינחמנו, והוא הוא הרב הקדוש ר' מנחם מענדל מרימנוב ז"ל, שכל גדול הדור השכימו לפתחו, והאיר את העולם בתורתו וצדקתו, זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל.

מוסר השכל הנלמד מהסיפור:

א. עד כמה צריך מסירות נפש ואפילו לתת את הונו ומאודו אפילו להציל כמה נפשות מישראל בגוף, מכל שכן וכל שכן כשמדובר בהצלת נפשות ישראל מבחינה רוחנית ובפרט שהמדובר ב 7 מיליון יהודים מרדת שחת. ואין תובעים לתת כל הונו רק להקדיש קצת זמן וקצת ממון כדי לטכס עצה. איך להצילם, וממון להוצאת הדפסת ושליחות ספרי יסוד היהדות אליהם.

ה.

הרב החסיד ר' בן ציון מאוסטרובה הוצרך פעם להשיא את בתו. והיתה השעה דחוקה לו מאוד. נסע לרבו, הצדיק בעל "שפת אמת" שבגור, ושאל בעצתו, והצדיק אמר לו: - הרי אתה נוסע דרך ווארשע, ובכך תסור שם לר' בונם אייבעשיץ.

- היה חסיד גדול ועשיר - ותאמר לו בשמי שישתדל להשיג לך הסכום שאתה זקוק.

נסע לווארשע, ובכואו שם נכנס לר' בונם, והלה שמח בו מאוד, ועשה לכבודו סעודה גדולה, ונתאספו הרבה חסידים, והאריכו בסעודה בסיפורים ובדברי חסידות עד שעה מאוחרת בלילה. למחר, אחר התפילה, בשעת סעודת שחרית אמר לו ר' בן ציון את מבוקשו. ור' בונם השיבו: אל תדאג, יהיה אי"ה הכל בסדר. ולמחר אמר לו: היום כבר יום חמישי, ואני צריך לנסוע לשבת הביתה. הלך ר' בונם ופתח את הקופה שלו, הוציא משם אלף רובל ונתן לו בשמחה רבה ובאהבה. בדרך חזרתו נמלך ר' בן ציון שיחזור על שבת לגור. בכואו לקבל שלום מאת הרבי שאלו הרבי אם כבר מסודר ענין הכסף, וסיפר לו כל מעשה ר' בונם. אמר ה"שפת אמת":

- לא נתכוונתי כלל שהוא בעצמו יתן את כל הסכום, אלא שהוא ישתדל לאסוף את הכסף אצל נגידי ונדבנים.

אמר לו רבי בן ציון:

- הוא באמת עשה כבקשת הרבי, אלא היות שהוא בעצמו גם כן נדבן ונגיד השתדל אצל עצמו.

נלמד מהסיפור : שאם יש לו היכולת להשתדל אצל עצמו זוהי ההשתדלות הכי טובה מלהשתדל אצל הזולת.

(המשך אי"ה בגליון הבא)